

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Theologica, Ad Mentem S. P. Avgvstini, De
Radice Intolerabilivm, scandalosarum, & in praxi
perniciosarum propositionum, à summis Pontificibus
Alexandro VII, & Innocentio XI. damnatarum**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, 1679

§. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38917

PARAGRAPHUS QUINTUS.

*Proponuntur, & solvuntur argumenta, quæ solent objici
contra doctrinam præcedentium*

Paragraphorum.

Objicies primò: Licitum est, sequi opinionem,
quæ nititur gravi & solidâ ratione, nec est
contraria sacrae scripturae, aut traditionibus, nec
sanctis Patribus; sed minus probabilis in concursu
probabilioris, stantis pro lege naturali aut positi-
vâ Dei, potest esse talis; ergo tunc saltem li-
citur erit sequi opinionem minus probabilem.
Respondeo distinguendo majorem, licitum est se-
qui opinionem, quæ nititur gravi & solidâ ratione
&c. si ista ratio sit verè conformis veritati, hocque
sensu verè solida, & opinio verè sit conformis sacrae
scripturae, traditionibus, & sanctis Patribus, conce-
do: si appareat tantùm talis, & revera non sit talis,
nego majorem, quia si hoc sufficeret ad conscientiae
securitatem, quod alicui aliqua opinio appareat
conformis veritati & legi ob rationem aliquam ipsi
visam gravem & solidam, summi Pontifices non
proscripsissent ista opinionum monstra, quibus
mendacia, calumniae, perjuriam, usurae, simonia, ho-
miciidia, &c. excusabantur à peccato, eò quod Au-
ctoribus earum, & practicantibus eas viderentur ni-
ti gravibus, & solidis rationibus, & ob eas non dif-
formes scripturae, traditionibus, & Patribus, etsi
contraria & probabilior sententia assereret, esse

contrarias. Deinde hoc modo etiam Hæretici excusarentur à peccato, quia ipsis etiam suæ opiniones videntur nisi gravi & solidâ ratione, gravi auctoritate, & conformes esse sacræ scripturæ, traditionibus, & Patribus. Imo Pilatus qui Christum morte dignum judicavit, asserentibus Judæis & principibus eorum, se legem habere, secundum quam deberet mori, & Turcarum error, qui putant fornicationem & pollutionem non esse malam, & quodlibet genus errorum posset sic defendi, quia possunt videri nisi ejusmodi erroneæ opiniones gravi ratione, ut Caramuel Probabilistarum facile Princeps fatetur lib. 4. Theol. moral. n. 1559. asserens, *Deorum pluralitatem stando principiis naturalibus defendi posse, & propugnari.* Et num. 1563. *Prudentiam humanam viribus natura relictam probabilissimè posse credere, dari plures Deos.* Unde distinguo similiter minorem; sed minus probabilis &c. potest esse verè talis, si probabilior verè sit conformis legi, scripturæ &c. nego: potest videri talis: concedo minorem; & nego consequentiam.

Objicies secundo: qui operatur prudenter, non operatur malè; sed qui in concursu propositionum Contradictoriarum, sequitur minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore, operatur prudenter; ergo non operatur male. Major patet, minor probatur: quia ille, qui in tali concursu eligit opinionem minus probabilem, sequitur opinionem nitentem gravi ratione, aut gravi auctoritate; ergo operatur prudenter.

Respon-

Respondeo negando minorem, & ad probationem consequentiam, quia petitur principium. Hoc est enim, quod negamus, nempe illum operari prudenter, qui sequitur opinionem minus probabilem, sive nitentem gravi ratione aut gravi auctoritate, relictâ probabiliore & tutiore, si enim omnis opinio probabilis, sive nitens ratione aut auctoritate alicujus momenti esset prudens, sive sufficiens conscientia & morum regula, ut adversarii supponunt, & non probant, non tot propositiones laudati Summi Pontifices prohibuissent sub tam gravi poenâ. Ille igitur operatur prudenter, qui in concursu contradictoriarum eligit, & sequitur probabiliorem & tutiorem, sive eam, quæ stat pro lege & officio, relictâ illâ, quæ stat pro libertate & commodo contra legem. Confirmatur hæc responsio, sicut enim in negotiis temporalibus operans juxta opinionem minus probabilem in concursu probabilioris, non operatur prudenter. V. g. ingrediens sylvam, quam probabilius judicat esse receptaculum latronum; aut sumens cibum vel potum, quem probabilius judicat infectum veneno, ita à fortiori non operatur prudenter, qui in rebus ad salutem animæ pertinentibus, sequitur minus probabilem relictâ eâ, quæ stat pro lege; quamque operans probabilius judicat esse conformem legi, suamque operationem displicere Deo.

Instabis: Qui sequitur opinionem certò probabilem, ille non peccat, sed qui in concursu contradi-

istoriarum sequitur minus probabilem, sequitur opinionem certò probabilem ergo. Probatur minor; quia qui sequitur minus probabilem, sequitur opinionem, quæ nititur, aut ratione magni ponderis, aut gravi auctoritate; sed talis opinio est certò probabilis. Ergo qui sequitur minus probabilem, sequitur certò probabilem.

Respondeo negando majorem; & iterum dico, peti principium, quia hoc quaeritur, an qui sequitur opinionem certò probabilem, non peccet in ullo casu.

Dices: Major illa est certa. Nego assumptum, neque enim certa est certitudine fidei, neque naturali, cum non sit per se nota, neque demonstrabilis à priori, aut posteriori; sed habeat annexam formidinem, ne operatio sit mala.

Urgebis, distinguendum esse inter probabilitatem dubiam & certam. Item inter certò certam, & probabiliter certam, majorem autem esse certam certitudine probabili.

Respondeo cum S. Augustino lib. 2. cont. Academic. c. 9. *Auferantur de manibus nostris fabellæ. De moribus, de anima res agitur.* In rebus autem ad salutem animæ pertinentibus semper veritas affectanda & spectanda est, neglectis hujusmodi inani studio excogitatis terminis, & regulis, ad invenendam potius Probabilitatem, quam veritatem, quæ sola præstat securitatem in dubiis Juris naturalis & positivi divini, sufficienter promulgati. *Ecce, inquit S. Augustinus hom. 11. Dat tibi securitatem Procurator,*

rator,

rator, quid tibi prodest, si Paterfamilias non acceptet? Procurator sum, servus sum, vis tibi dicam, vive sicut vis, Dominus te non perdet. Securitatem tibi Procurator dedit: Nihil valet securitas Procuratoris. Utinam tibi Dominus securitatem daret, & ego te securum facerem: Domini enim securitas valet, etiamsi nolim, mea nihil valet, si ille noluerit, &c. Sed hujusmodi à Probabilistis excogitatis regulis & terminis Dominus non dat securitatem, neque sanctus Augustinus cum aliis Patribus, neque ulla evidens probatio, neque per se notæ sunt, intellectis tantum terminis, ergo nihil ad rem facit talis distinctio. Adde, quod certitudo probabilis, sit certitudo dubia, & certitudo incerta, ac proinde non magis sit certitudo, quam homo mortuus sit homo vivus.

Objicies tertio cum Caramuele: Qui probabilem sequitur opinionem, insuperabiliter veritatem ignorat, & ideo non debet peccare. *residub me*
-133- Respondeo negando assumptum, si intelligatur de opinione stante contra legem naturalem & divinam sufficienter promulgatam; dicoque cum S. Augustino lib. 2. contra Academicos cap. 7. *Ipsa res clamat --- ridendos esse --- qui se in vitâ verosimile sequi dicunt, cum ipsum verum, quid sit, ignorant.* Et l. 14. contra Faust. c. 9. *Fœlix cor acutum ad veritatem, infœlix contra veritatem.* Qui in concursu opinionum sequitur minus probabilem contra legem Dei, virtualiter dicit: etsi probabilius sit, quod Deus nolit id fieri, volo tamen facere. *ful. in vob. iv. 1100*
-1100- Objicies quarto; Si ille, qui sequitur opinionem
minus

minus probabilem contra legem naturalem, aut positivam divinam, cui conformis est opinio probabilior, peccet, etiam peccabit sequens probabilio- rem, imò probabilissimam contra dictas leges.

Respondeo concedendo totum; quia illæ leges non sunt subjectæ opinionibus Doctorum, sed hi debent juxta illas in particulari operabili formare judicium practicum, & operari ex amore illarum, in rebus ad salutem pertinentibus. Non dixit Christus: *Ego sum probabilitas*, sed *Ego sum Veritas*. Hæc ergo affectanda & spectanda est. Unde si Doctores dent consilia contra legem naturalem, & divinam sufficienter propositam, verificatur de illis illud Matth. 15. *Cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem, si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt. Et frustra confugiunt ad ignorantiam, cum hæc sit vincibilis, ut patet ex supra dictis.*

Instabis. Hæc sententia videtur valdè dura; ergo potius dicendum est, licitum esse sequi etiam minus probabiles, etsi stent contra legem, quia ejusmodi opiniones sunt quædam benigniores legum interpretationes, quæ verò stant pro legibus, sunt interpretationes earum nimis duræ.

Respondeo distinguendo antecedens: Hæc sententia videtur nimis dura, volentibus secundum justitiam & voluntatem Dei dirigere actus suos, nego; præsumptuosis & nolentibus voluntatem submittere Deo; concedo antecedens, & nego consequentiam. Et ad probationem dico cum S. Augustino

stino

stino l. 3. contra Acad. c. 7. Clamat Zeno, totaque illa porticus tumultuatur, hominem natum ad nihil esse aliud, quam ad honestatem; ipsam suo splendore in se animos ducere, nullo prorsus commodo extrinsecus posito, & quasi lenocinante mercede. In psal. 44. Directionis virga est, quæ dirigit homines. Curui erant, distorti erant, sibi regnare cupiebant, se amabant, facta sua mala diligebant, non voluntatem suam Deo subdebant, sed voluntatem Dei ad suas concupiscentias flectere volebant --- & ad hoc propemodum sedent quotidie homines, ut disputent contra Deum. Dei voluntas æqualis est, tua curva est. Propterea tibi curva videtur illa, quia tu illi coaptari non potes. Dirigere ad illam, tene illam: nam si illam velis curvare ad te, quia non potes, frustra conaris, illa semper directa est. Et in ps. 48. Hæc est in hominibus magna & usitata perversitas, quæ, cum debeant ipsi vivere secundum voluntatem Dei, Deum volunt vivere secundum voluntatem suam: & cum ipsi nolunt corrigi, illum volunt depravari, rectum non arbitantes, quod ille vult; sed quod ipsi volunt. Et lib. de Catechizand. rudib. c. 25. Tene te ad legem Dei, & non sequaris prævaricatores ejus; non enim secundum illorum sensum, sed secundum illius voluntatem judicaberis. Et serm. i. de verb. Dom. c. 3. Queramus istum adversarium, cui debeamus consentire --- queramus illum, & consentiamus illi. Si peccas, adversarius tuus est sermo Dei: verbi causâ, forsitan delectat te inebriari. Dicit tibi: Noli. Delectat te spectare, & nugari: Ille dicit tibi: noli. Delectat te adulterari: Dicit tibi sermo Dei: noli. In quibuscunque peccatis volue-

volueris voluntatem tuam, dicit tibi: noli. Adversarius est voluntatis tue, donec fiat auctor salutis tue. O quam bonus adversarius! quam utilis adversarius! non querit nostram voluntatem, sed utilitatem. Adversarius est nobis, quam diu sumus & ipsi nobis. Quamdiu tu tibi inimicus es, inimicum habes sermonem Dei. Esto tibi amicus, & concordas cum ipso. Non homicidium facies, audi & concordasti. Non moechaberis, audi & concordasti. Non falsum testimonium dicas, audi & concordasti. Non concupiscas uxorem proximi tui, audi & concordasti. Non concupiscas rem proximi tui, audi & concordasti. In his omnibus cum tuo adversario concordasti. Dic mihi, quid perdidisti? Non solum nihil perdidisti, sed te ipsum, qui perieras, invenisti. *Via, vita ista est.*

Objicies quintò: Si homo teneatur semper eligere id, quod est tutius, peccant, qui eligunt statum Matrimonii, relicto Religioso; sed hoc non est dicendum, ergo nec illud. Major probatur, quia status Religiosus est tutior Matrimoniali.

Respondeo negando majorem. Et ad probationem dico, statum Religiosum esse tutiorem, si *Litior* accipiatur grammaticè sive comparativè. Quando autem dicitur tutius esse eligendum in rebus ad salutem pertinentibus, accipitur tutius adverbativè, prout opponitur illi, quod est malum. Uterque autem status tutus, & bonus est.

Instabis. Tutius est non admittere plura beneficia, si unum sufficiat ad sustentationem, accipiendo tutius, etiam adverbativè, & tamen contra-

trarium practicatur, idque sine peccato; ergo.

Respondeo cum S. Thoma quodlib. nono art. 15. *Etsi habere plures prebendas secundum se contineat aliquas inordinationes, posse tamen ob supervenientes circumstantias istam deformitatem tolli, & non esse peccatum, habere plures prebendas, iis autem deficientibus non posse.*

Objicies sextò: Plures Pontifices in dispensando secuti fuerunt sententias minus probabiles, relictis probabilioribus, & tutioribus, sive stantibus pro lege; Sed hi non peccaverunt taliter dispensando, ergo licitum est sequi minus probabilem.

Respondeo. Suppositâ veritate majoris, quæ non probatur, negando minorem. Pontifices enim impeccabiles non sunt, nobis autem non eorum facta in omnibus, sed verba observanda sunt; Dicunt autem pontifices cum S. Augustino, in rebus ad salutem pertinentibus, tutius esse eligendum.

Objicies septimò: Qui sequitur sententiam minus probabilem quidem, sed certo probabilem, in conflictu probabilioris aut tutioris, ille saltem est moraliter certus, quod sua actio non sit mala; ergo non peccat.

Respondeo negando antecedens; quia talis existimat verosimilius esse, quod actio sua sit mala, & consequenter habet dubium practicum; qui autem sequitur probabiliolem & tutiolem, ille moraliter certus est, quod sua actio non sit mala.

Objicies octavò: Ideo summi Pontifices damnaverunt quasdam propositiones, quibus asseretur,

tur,

tur, licitum esse sequi opinionem minus probabilem, relictâ tutiore; quia agebatur in iis de periculo damni, quod ex earum praxi posset aliis creari, ut patet ex prima, secunda, & quarta ab Innocentio XI. damnata. Si enim invalidè administretur sacramentum, aut male judicetur, id cedit in præjudicium aliorum; ergo quando abest periculum damni, possumus licitè sequi minus probabilem, relictâ tutiore & probabiliore.

Respondeo negando suppositum, quia in concursu minus probabilis stantis contra legem & probabilioris stantis pro lege non abest periculum damni, quia est periculum ne offendatur Deus, & pereat anima, quod est periculum gravioris damni, quam periculum patiendi jacturam aliquot florenorum, si malè judicetur.

Dices. Consilium virorum Doctorum, piorum, & gravium facit cessare tale periculum, signanter, si nitantur ratione magni ponderis.

Respondeo negando assumptum: sicut enim medicus habens ad manum duas medicinas, quarum unam judicat probabilius lethiferam, non potest facere per judicium suum probabile erroneum, quo judicat non esse lethiferam, ut fiat sana; neque licitè potest eam propinare ægroto; ita quoque viri docti illi non possunt facere per consilium suum probabile, ut id, quod revera est contra legem naturalem, & divinam sufficienter propositam, non sit contra eam; Neque possunt in concursu probabilioris & tutioris licitè suadere, ut consulens eam
sequa=

sequatur. Nec obstat quod sint viri graves & docti, quia Theologi antiqui & SS. Patres graviores sunt, qui oppositum suadent.

Instabis primò: Secundùm S. Thomam 1. 2. q. 19. a. 5. *Illud quod est malum potest, accipere rationem boni* videlicet per iudicium probabile, quo existimatur bonum. Respondeo distinguendo assumptum, potest accipere rationem boni veri & realis nego: existimati, concedo assumptum.

Instabis secundò: Si non possumus tutò sequi sententiam piorum & eruditorum Doctorum, nemo poterit tutò conscientiam suam credere uni confessario, & ejus consilium sequi, sed hoc dici nequit; ergo possumus tutò sequi.

Respondeo distinguendo majorem: Nemo poterit tutò conscientiam credere uni confessario, si sciat talem confessarium habere pro regulâ, quod unusquisque possit eligere minus probabilem, et si verosimilius iudicet esse peccatum, concedo; Nemo poterit credere conscientiam confessario sententiâ in concursu minùs probabilis & probabilioris atque tutioris præferendam esse semper probabilioris & tutioris; nego sequelam majoris. Et similiter distinctâ minore, nego consequentiam.

Objicies nonò: Si ille peccet, qui secutus sententiam probabilem, probabiliorem, aut probabilissimam, agit aut suadet aliquid, quod est contra legem naturalem, aut positivam Dei sufficienter propositam, necessarium erit ad evitandum peccatum, ut operans sciat, sententiam, quam sequitur, esse conformem legi; hoc autem non potest dici;
H ergo

ergo excusatur à peccato, qui sequitur sententiam probabilem contra legem.

Respondeo negando sequelam: sufficit enim, quod aliquis judicet, ita esse operandum, & revera à parte rei lex ita jubeat. Quod si verò sine ulla etiam formidine judicet, sic esse operandum, aut consulat alicui, ita esse agendum, & lex à parte rei contrarium jubeat, non peccat quidem contra conscientiam, sed contra legem. Si verò judicet, ita esse operandum, & lex ita jubeat, & aliter operetur, peccat contra conscientiam, & contra legem illam. Si judicet, se non posse sine peccato relinquere eam opinionem, quæ revera falsa est, & contra legem naturalem, non excusabitur à peccato, sive hanc sive oppositam sequatur. Si enim sequatur falsam, peccat contra legem, si oppositam, peccat contra conscientiam. Ne tamen ex hoc inferas, esse necessitatum ad peccandum talem; quia perplexitas illa est voluntaria, cum enim neutra sententia sit evidenter vera, firmitas assensus, quo adhæret falsæ, non est necessitatis, sed voluntatis.

Objicies decimò. Juxta hanc Regulam: *Melior est conditio possidentis*, à pluribus annis in Scholis receptam, debet homo manuteneri in possessione suæ libertatis. Contra. Debet lex naturalis & divina manuteneri contra hanc regulam à Probabilistis malè receptam, & ad dubia Juris naturalis & divini extensam. Aperit enim illa viam innumeris perniciosis dogmatibus

tibus, ut patet ex propositionibus à Pontificibus jam proscriptis. In dubiis Juris naturalis & divini satis promulgati, possessio semper stat pro lege, & hinc observanda est hæc regula: *In dubiis tutior pars est eligenda, & monitum S. Augustini lib. de moribus. Eccles. c. 7. Quod quam sit Deo dignum, inquit, quam-- id, quod queritur, verum, ne quaquam intelligere poterimus, nisi ab humanis & proximis incipientes, vera Religionis fide, præceptisque servatis, non deseramus viam, quam nobis Deus, & Patriarcharum segregatione, & legis vinculo, & Prophetarum præfagio, & suscepti hominis sacramento, & Apostolorum testimonio, & Martyrum sanguine munivit -- audiamus oracula, nostrasque rationes divinis submittamur assatibus.*

Instabis: homines sunt in possessione dictæ regulæ, etiam in materia Juris naturalis & positivi Dei. R. distinguendo assumptum: sunt in possessione pacifica, nego: in possessione à plurimis doctissimis viris ab initio oppugnata; transeat. Adde, non posse dici illum esse in possessione pacifica libertatis, qui practicè dubitat & judicat probabilius, actionem, aut omissionem esse malam. Tale autem est judicium sequentis minus probabilem relictam probabiliore & tutiore; ergo non est in possessione libertatis, neque possessionem fundare potest per talem praxim, cum hæc repugnet legi naturali, dictanti, operandum esse secundum probabiliorem & tutiorem.

Objicies undecimò: Ipse S. Augustinus agnoscit, quod licitum sit, sequi opinionem probabilem.

Probatur assumptum: quia Epist. 19. ad Hieronymum ait: *Alios sic lego, ut quantâlibet sanctitate doctrinâque polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per Auctores Canonicos, vel probabili ratione, qua à vero non abhorreat, persuadere potuerunt.*

Respondeo distinguendo assumptum: S. Augustinus agnoscit, quod sit licitum sequi opinionem probabilem, relictâ probabiliore & tutiore: nego; Quod sit licitum sequi opinionem probabilem, dum urget necessitas, & non potest major notitia acquiri, nullaque occurrit ratio contraria dubitandi, transeat. Adde, Probabile à Scriptura & S. Augustino, aliisque Patribus interdum aliter sumi, ut supra notatum est.

Objicies duodecimò: Si in materia Juris naturalis, & divini sufficienter promulgati eligenda sit semper opinio probabilior & tutior, ita, ut nec per ignorantiam, nec per probabilitatem ullus excusetur, si reipsâ agat contra legem, implicabitur continuis scrupulis conscientia hominis Christiani, quia semper erit anxius, ne operetur contra legem, & remedium non inveniet ad scrupulos depellendos; ergo hæc sententia non est tenenda.

Respondeo negando antecedens; Et dico, hanc doctrinam potius servire ad eximendos scrupulos, præsertim si homo Christianus in dubiis Dei opem imploret. *Anima enim, ut S. Augustinus testatur lib. 3. de lib. arbit. c. 20. accepit naturale iudicium, quo sapientiam præponat errori, & quietem difficultati, ut ad hæc non nascendo, sed studendo perveniat.*

riar.

niat. Et ibidem ait: Anima omnis, & querendum esse concedit, quod inutiliter nescit, & perseveranter in officiosis laboribus enitendum, ad evincendam rectè faciendi difficultatem, & opem à Creatore implorandam, ut conantem adjuvet, qui vel extrinsecus lege, vel in intimis cordis allocutione conandum esse precepit.

Cum sanctissimo Patre orandum est frequenter: Mitte radium sapientiæ tuæ, ut expellat tenebras meas, fulgeat in nobis imago tua, cognoscamus & nos imaginem tuam. In psal. 66.

Deus, qui nisi mundos verum scire voluisti, Deus Pater veritatis, Pater sapientiæ, Pater veræ, summæque vitæ, Pater beatitudinis, Pater boni & pulchri, Pater intelligibilis lucis, Pater evigilationis atque illuminationis nostræ, te invoco, Deus veritatis, in quo, & à quo, & per quem vera sunt, quæ vera sunt, omnia, Deus intelligibilis lux, in quo & à quo lucent, quæ intelligibiliter lucent, omnia. Deus qui nos

purgas & ad divina præparas præmia,
adveni mihi propitius tu. *L. 1. Soliloq.*
c. 1.

Exaudi me palpitantem in his tenebris, & mihi dexteram porrige. Præten-
de mihi lumen tuum, revoca me ab er-
roribus, ut te duce in me redeam & in
te. *L. 2. Sol. c. 6.*

Deus misericordiarum adjuva in-
tuentes, & verum quærentibus inte-
rius lumen accende. *L. 1. contra Epist.*
Fund.

Fac me cum simplicitate esse pru-
dentem, ut beatam vitam sinceriter
agam, & malum prudenter fugiam, at-
que fraudulentiam, & deceptoriam a-
stutiam diaboli intelligere valeam, ne
me per speciem boni fallat ratio, & ne
ab aliquo decipiar, nec aliquem deci-
piam, & discernere rationabiliter va-
leam, & providere, quid boni agam, vel
quid

quid mali refugiam. *L. de Salutar. do-*
cum. c. 65.

Fac me in sancto conversari propo-
sito, sequi justitiam, amare veritatem,
refutare mendacium, falsum nihil me-
ditari, vel loqui. *Ibid.*

Si itaque adhuc enitatur homo Christianus, si
oret, si viros doctos, dum dubitat de veritate, con-
sulat; si diligentiam adhibeat; Si pio & prudenti
Confessario, & superiori reverenter se committat;
si eam sententiam amplectatur, quam verosimilio-
rem, & remotiorem à peccato existimat, cum dete-
statione omnis peccati ex simplici corde, & sincero
legis atque legislatoris amore, excutientur scrupu-
li, & animus pacabitur.

Dices: Adhuc his non obstantibus timebit, ne
opus Deo displiceat.

Respondeo, istum timorem esse castum, & per
eum non turbari conscientiam, sed per charitatem
foras mitti.

In concursu autem duarum contradictoriarum,
quarum utraqùe est tuta, sive remota à periculo
peccati, non solum possunt, sed etiam interdum de-
bent scrupulosi illi, qui trepidant timore, ubi non
est timor, eligere tutam, relictâ tutiore, omissis in-
anibus super actus suos, & præteritas confessiones
reflexionibus.

Petes, quid ergo faciendum, quando neutra sententia apparet tuta?

Respondeo eligendam esse eam, quæ omnibus consideratis remotior videtur à peccato.

Dices. Taliter operans non erit certus, quod operatio ipsius placeat Deo. Distinguo assumptum: Non erit certus certitudine physicâ aut metaphysicâ; concedo, morali, nego. *Nemo scit an odio vel amore dignus sit, & clamandum ad Deum est frequenter, Ab occultis munda me, delicta juventutis & ignorantia mea ne memineris.*

Objicies decimo-tertiò: Qui sequitur sententiam probabilem stantem contra legem humanam, etiam Ecclesiasticam, non peccat; ergo etiam non peccat, qui sequitur probabilem relictâ eâ, quæ favet legi naturali & divinæ. Antecedens probatur: quia respectu legis humanæ & præceptorum Ecclesiæ valet axioma: *Melior est conditio possidentis libertatem naturalem & Christianam;* quarum illa exigit, ut homo homini non subjiciatur, nisi fiat propter Deum, aut manifestam boni communis utilitatem (qualis non reperitur in concursu sententiarum probabilium oppositarum, quibus lex humana obscura redditur) hæc vero, id est libertas Christiana, exigit, ut homo paucissimis oneretur obligationibus, supra legem naturalem & divinam. Quando igitur in illis, quæ dependent à mutabili hominis voluntate, aliquis sequitur sententiam probabilem, neque contra conscientiam peccat, neque contra legem: non contra hanc, quia non præsumitur obligare; non

non

non contra illam, quia iudicat sic esse licitum.

Respondeo, à pluribus viris doctis sustinentibus, non licere sequi opinionem minus probabilem & tutam, quando agitur de lege naturali & divina, fieri exceptionem, quando agitur de lege humanâ & præceptis Ecclesiæ, quam exceptionem approbat etiam supra laudatus Stephanus Gradius in citatâ disputatione de opinione probabili cap. 31. eorum nempe, qui ita præcepta Ecclesiæ excipiunt, ut actiones eorum, qui sequuntur sententias minus probabiles, relictis iis, quæ favent præceptis, excusent quidem à tanto; sed non à toto, id est, à peccato mortali, sed non à veniali. Quod addo; quia aliqui ob adductas rationes excusant sequentes minus probabilem, in huiusmodi concursu, à toto; & ideo concesso antecedente negant consequentiam, eò quod lex divina non subjiciatur libertati hominis, neque ab hac adversus Deum detur securitas, juxta illud S. Augustini hom. 11. c. 5. *Quæ est autem securitas, fratres, vel mea, vel vestra, nisi ut Domini iussa intentè diligenterque audiamus, & promissa fideliter expectemus?* Alii vero volunt actiones eorum, qui sequuntur minus probabilem in concursu probabilioris faventis legi Ecclesiasticæ, per istam minorem probabilitatem non omnino honestari, sed tantum minori affici malitia, ut jam dictum est, & horum exceptionem rationabilem iudicat citatus Gradius, asseritque conducere eam, ad occurrendum querelis quorundam Hæreticorum, præcepto-

rum Ecclesiæ sub peccato mortali obligantium severitatem & multitudinem perstringentium, & ob-
 jicientium, illaqueari animas; statum gratiæ, cujus
 beneficio in adoptionem filiorum Dei vocati su-
 mus, & libertatem, passione & morte Domini no-
 stri nobis quæsitam, reddi graviolem Mosaicæ legis
 jugo, & antiqui servitii compedibus.

Dices: Melius occurri hujusmodi hæreticorum
 querelis, & disciplinæ rigori, si sine distinctione le-
 gum statuatur, in concursu contrariarum opinio-
 num, licitum esse sequi minus probabilem, relicta
 probabiliore & tutiore, saltem ubi non obstat Ec-
 clesiæ prohibitio. Respondeo negando assum-
 ptum, & addo verba Doctissimi Gradii Capite cita-
 to, Honorato Fabri optanti, ut rigidioris sapientiæ
 propugnatores per decem, aut quindecim annos in
 Basilica Principis Apostolorum confessionibus ex-
 cipiendis sedulam operam navassent &c. respon-
 dentis: *Providendum est, vir optime, nè remedium, quod
 adhibetis, sit ipso malo, cui obviam itis, nocentius: nè va-
 leat ad evertendam disciplinam; nè pro libertate mode-
 rata licentiam effrenatam in mores nostros inducat ---
 vos jure, quod dixi, probabilitatis, à vobis privatim con-
 dito, & ante vos auctores (de Probabilistis in genere lo-
 quor) in foro & in judiciis inaudito, in ipsam omnis juris
 & omnium legem arcem invaditis, dum transgressoribus
 earum non impunitatis modo, sed etiam innocentie bene-
 ficium multis in casibus impertitis, unde periculum est, nè
 (frustra vobis, cæterisque piis ac timoratis pro disciplina
 incolumitate nitentibus) sua sponte, & humane sortis in
 deterio-*

deteriora prone vitio, asylum quoddam omnis licentiæ aperiatur, ex cuius turba, omnis generis mortalium accursu collecta, non Roma, ut olim, non Hierusalem, sanctæ & dilectæ Civitates, sed Babylon aliqua confusionis existat. Adeo namque latè patere vulgo persuasum est, novam hanc de opinionum probabilitate Philosophiam: tantam inde extare sententiarum quâcunque de re propositâ diversa statuentium multitudinem, scriptorumque omnis generis varietatem, & copiam, ut eâ freti passim homines ad agenda, quæcunque ad manum veniunt, proficere non dubitent, certa cum spe, constituram haud dubiè factis, dictisque suis, utcumque susceptis rationem, nec de futurum telum ex instructissimo probabilitatum armentario promendum, quo se, animæque suæ salutem à legum, præceptorumque laqueis expediant. Quo fit, ut ordine inverso, non consilia factis, sed facta consiliis prævertamus, nec nos ad rationem componere, sed nobis rationem accommodare studeamus, postquam illam ex hætenus firma, solidoque adamante perfecta, probabilem, versatilem, ductilem, & argillâ, cerâque molliorem, una probabilitas effecisset. Cui certè vitio non adeo facile pateret aditus, si tam vilis non esset annona bonæ mentis, & honestatis, & officii.

Objicies decimo quarto: In concursu harum sententiarum contrariarum: valet baptismus, si infans baptizetur in digito tantum exstante, & non valet talis baptismus. Minus probabilis est, quod valeat sic collatus; & tamen possumus eam non solum sequi, sed etiam debemus, relictâ oppositâ: ergo licitum est sequi opinionem minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore.

Respon-

Respondeo negando consequentiam : quia in tali casu tutior est sententia asserens talem infantem esse baptizandum, etsi Baptismus forte fiat irritus, quia minus malum est baptismum fieri irritum, quam damnari animam. Præceptum igitur charitatis obligat ad succurrendum in illo necessitatis casu.

Objicies decimo quinto : Minus probabilis est opinio asserens, non valere hanc formam consecrationis : *Hic est calix sanguinis mei*, omiſſis ſequentibus verbis ; & tamen juxta hanc poſſumus licite operari ; imò debemus, relicta eâ, quæ aſſerit, valere formam iſtam ſine aliis verbis : ergo licitum eſt ſequi minus probabilem relicta probabiliore & tutiore. Respondeo diſſimulato antec. negando consequentiam : quia illa opinio, quæ aſſerit valere hujusmodi formam, in praxi non eſt tutior. Sic etiam licet ſpeculativè probabilis ſit, & forte probabilior aſſerens valere hanc formam baptiſmi : *Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & procedentis ab utroque*, tamen in praxi non eſt tuta : Idem eſt de pluribus aliis.

Objicies decimo ſextò : Dum ſuperior præcipit Religioſo actionem aliquam, juxta ſententiam, quæ Religioſo, ſpectatâ ratione, videtur minus probabilis, poteſt, imò debet ei obedire : ergo licitum eſt ſequi minus probabilem, relicta probabiliore & tutiore. Respondeo negando consequentiam : quia in iſtis circumſtantiis oppoſita ſententia, quæ ſpectatâ ratione, Religioſo videbatur probabilior, practice

practicè respectu illius non est probabilior & tutior, ob accedentem auctoritatem superioris, qui præsumitur tantum honesta præcipere.

Objicies decimo septimo: Sedes Apostolica hanc sententiam, *licitum est sequi opinionem minùs probabilem, relictà probabiliore & tutiore*, nondum damnavit; ergo licitum est sequi in concursu contrariarum opinionum minùs probabilem. Respondeo negando consequentiam: quia non omnes sententias, quas Ecclesia tolerat, approbat, ut patet ex opinionibus jam à Pontificibus proscriptis, & ex præfatione decreti Innocentii XI. in qua dicitur: *non intendens tamen Sanctitas sua per hoc decretum alias propositiones in ipso non expressas, & Sanctitati suæ quomodolibet, & ex quacunque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.* Et inter has forte est ipsa, de qua controvertitur, quæ præcipuè radix est damnatarum: ad quam radicem funditus exscindendam inclinatus fuit Alexander VII. ut refert sæpè laudatus Gradus Cap. 37. ubi ait: *Hæc orta censura est (ut ego propter fidelem illius temporis notitiam, nequè enim obscura res erat, compertum habeo,) ex acri indignatione Alexandri Pontificis adversus absurdas quasdam opiniones suscepta: cœperatque impetum egregius honoris Dei zelator, gravia omnino, ac severa de hac re tota statuendi, & malum, ut a sebat, in suo fonte, ac radice funditus exscindendi, disertâ editâ constitutione, ex qua finiam hujusmodi regundorum leges, & actiones facile peterentur: nec vero quidquam propius fuit, quàm ut id faceret, fecisset què sine dubio, nisi intervenis-*

ses

set ejus consilio Pallavicinus Cardinalis, cui accuratior-
rem deliberationem desiderare visa res est, quam ut ce-
leriter, quod apparebat futurum, explicari posset, ac mul-
tò sortè consultius, si dilatà tantisper pleniore censura
ipse in presentia opiniones nominatim consigerentur, ut
factum est. Nam scandalose non absolutè --- sed ut
minimum scandalose judicate sunt, adjectaque præfatio,
quæ licet sub involucro verborum, verè manifestum facit
decernentis animum ab hac philosophandi de moribus
ratione alienum, quod propterea --- appellavit modum
opinandi contrarium simplicitati Evangelicæ & Sancto-
rum Patrum doctrine, & Regulam ad ordinandos fide-
lium mores minimè idoneam, quibus verbis cui dubium
est, quin ex duabus sectis liberior & laxior designata
sit?

Objicies decimo octavo: Plurimi Theologi re-
centiores hætenus docuerunt, esse licitum sequi in
concurso opinionum minùs probabilem: ergo non
est præsumendum, quòd erraverint.

Contra: Plurimi Theologi antiquiores cum
plurimis recentioribus, & sanctis Patribus opposi-
tum docuerunt: ergo minùs præsumendum est,
quod hi erraverint, ut nihil dicam de sacris cano-
nibus, & sacris litteris.

Contra secundo: Patet ex sententiis jam præ-
scriptis, quod generatim non sit licitum sequi mi-
nùs probabilem, & consequenter, quod illi, qui hoc
docuerunt, erraverint.

Objicies decimo nono: Opinio asserens, sufficere
pro pluribus peccatis unum actû efficacem Contri-
tionis

tionis probabilior est asserente, requiri tot actus Cōtritionis, quot sunt peccata; & tamen possumus hanc licitè sequi, relictâ illâ: Ergo licitum est, sequi opinionem minùs probabilem. Respondeo distinguendo consequens: Ergo licitum est sequi minùs probabilem, quando hæc est tuta aut tutior, concedo: Quando non est talis, nego consequentiam. In præsentem autem casu minùs probabilis est tuta, sive remota à periculo peccati. Sic etiam iudex non solùm potest, sed etiam debet interdum sequi opinionem minùs probabilem faventem Reo, qui damnari non debet secundùm leges, nisi adsint probationes luce meridianâ clariores.

Objicies vigesimo: Ideò juxta dicta non est licitum sequi opinionem minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore, quia eam sequens operatur cum dubitatione & formidine; sed hæc ratio nulla est: Ergo possumus licitè sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore. Probatur minor, quia si hæc ratio valeret, non liceret etiam sequi probabilio-rem & tutiorem, quia etiam huic annexa est dubitatio & formido, eò quod omnis opinio sit assensus cū formidine. Respondeo negando minorem, & ad probationem dico, licet ille, qui sequitur opinionem probabilio-rem & tutiorem, evidenter non sciat, rem sic se habere, & hoc sensu non sit absque omni formidine, hæc tamen formido non est moralis, cum habeat iudicium practicum moraliter certum de honestate operis, quale non habet ille, qui contemptâ veritate & lege sequitur minus probabilem.

Objicies

Objicies vigesimo primò : Illud non tenemur credere, quod nobis certo non constat, fuisse à Deo revelatum, & ab Ecclesia propositum : Ergo à pari etiam non tenemur servare legem, quam nobis certo non constat esse à Deo latam ; sed in concursu minus probabilis & probabilioris nobis certo non constat, legem esse latam, ergo &c.

Contra primo ; Ergo filius nec honorem nec obedientiam tenetur præstare patri, quia illi certo non constat, esse Patrem suum.

Contra secundo ; Ergo nemo prudenter potest adorare hostiam, quam in Missa elevat sacerdos, quia certò non constat, esse consecratam, eâ nempe certitudine, quam Adversarii requirunt ad hoc, ut constet legem esse latam, & teneantur eam observare. Respondeo ergo ad Argumentum negando consequentiam : Non est enim par ratio de speculativis & practicis. In his sufficit, quod conscientia conformetur sententiæ stanti pro lege & officio, licet existentia legis non sit evidens, non autem sufficit ad evitandum peccatum, quod conformetur minus probabili stanti contra legem, quia lex non tantum prohibet peccata certa, sed etiam dubia & probabilia.

Objicies vigesimo secundò : Si non sit licitum, sequi minus probabilem in concursu opinionum, etiam non est licitum sequi probabiliorem ; sed hoc est contra conclusionem paragraphi tertii : ergo licitum est sequi minus probabilem in hujusmodi concursu. Probatur sequela majoris : quia opinio
asserens

asserens, esse licitum sequi minùs probabilem, est probabilior & tutior. Nititur enim gravioribus rationibus & pluribus auctoribus. Respondeo negando majorem, & probationem ejus. Sententia enim negans, esse licitum sequi minùs probabilem, fundata est in sacra Scriptura, Jure Canonico, sanctis Patribus, signanter S. Augustino & S. Thoma, habetque Theologos antiquos, & multos recentiores, Episcopos, & Archiepiscopos, & Canonistas patronos & defensores.

Objicies vigesimo tertio: S. Augustini, aut S. Thomæ auctoritas sola sufficit ad reddendam opinionem tutam in praxi, etsi plures Doctores asserant oppositum, nisi gravibus rationibus; ergo licitum est, sequi minùs probabilem & minùs tutam, relictâ probabiliore & tutiore. Respondeo negando consequentiam. Horum enim sanctissimorum Doctorum, quorum doctrina est ab Ecclesia approbata, quorum dogmata vocat Alexander VII. in speciali Brevis, tutissima & inconcussa, auctoritas præferenda est Probabilistarum auctoritati & rationibus. Sufficit horum pro millibus unus S. Augustinus, aut S. Thomas.

Objicies vigesimo-quarto: dum Princeps Christianus movet bellum contra Principem Christianum, secutus opinionem minùs probabilem, non peccat, neque peccant subditi jussi militare, si obediant: ergo licitum est sequi opinionem minùs probabilem, &c. Antecedens probatur: quia potest dare bellum ab utraque parte justum, ac proinde unus

ex illis sequitur minùs probabilem & minùs tutam opinionem. Respondeo, negando antecedens, & ad probationem dico, ut sit bellum ab utraque parte justum inter Reges aut Principes, ab uno invincibiliter debere ignorari jus alterius. Ad subditos autem quod attinet, præsumitur ex his, quòd Rex præcipiat honesta, idque ex consilio virorum doctorum & piorum; & hinc ab illis probabilius judicatur, esse licitum militare, & obedire suo legitimo Regi.

Objicies vigesimo-quintò: C. finali de Transact. dicitur: *Opinio benignior & suavior præferri debet*, sed opinio, quæ asserit, licitum esse in concursu opinionum sequi minùs probabilem, est benignior; ergò hæc præferri debet, & consequenter licitum est, sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore. Dissimulatâ majore, respondeo negando minorem; quia opinio asserens licitum esse sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore, stante pro lege naturali & divina sufficienter proposita, est potius dicenda

malignior, quàm benignior, ut patet

ex dictis.

* * *

* *